

Inhoudelijke regionale beleidskaders Wmo in ZOU, een resumé

1. Wetgeving en organisatorische context

De veranderingen in de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo) van 2015 maken onderdeel uit van de hervorming van de langdurige zorg. Die is gericht op een omwenteling in het sociale domein, uitgaande van de gedachte van normaliseren, 'minder overheid, meer inwoners'. Het rijk legde de regie op de transformatie van het sociaal domein bij de gemeenten. Vanuit de gedachte dat samenwerking tussen gemeenten op onderdelen schaalvoordelen oplevert, werken de gemeenten Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist als regio Zuidoost Utrecht (ZOU) op diverse punten nauw met elkaar samen. Sinds 2006 met een gemeenschappelijke sociale dienst (RDWI) en sinds 2015 bij de Wmo begeleiding en de Jeugdhulp (en Passend Onderwijs).

De ZOU-gemeenten hebben een gezamenlijke werkeenheid voor de regionale inkoop van jeugdhulp- en Wmo-voorzieningen, die ook het contractmanagement uitvoert. Het is de bedoeling dat die de komende tijd wordt uitgebreid met de contracten voor huishoudelijke hulp (en sociaal medische advisering en wonen/rollen/vervoer). Ook op het gebied van afstemming beleid, monitoring en backoffices werken de vijf gemeenten veel met elkaar samen.

In de Wmo staan kwaliteitseisen waaraan een zorgaanbieder moet voldoen. Zo staat er bijvoorbeeld dat de ondersteuning en zorg veilig en doeltreffend moet zijn. En dat als er zich een calamiteit voordoet, de aanbieder dit moet melden bij de toezichthouder. Gemeenten hebben daarnaast aanvullende (kwaliteits-)eisen opgenomen in een gemeentelijke verordening of in contracten met aanbieders. Toezicht op de kwaliteit van de Wmo-voorzieningen wordt voor de vijf gemeenten in ZOU uitgevoerd door de GGD regio Utrecht (GGDrU). GGDrU houdt toezicht op basis van de wettelijke eisen en aanvullende eisen van gemeenten. Hiervoor gebruikt GGDrU een toetsingskader.

Meer informatie over de verschillende vormen van toezicht en hoe bijvoorbeeld een calamiteit kan worden gemeld, is te vinden op <https://ggdru.nl/thema/professionals-ggd/wmotoezicht/>

De GGDrU stelt na ieder onderzoek een rapportage op. Als daarin tekortkomingen zijn opgenomen, is het aan de gemeenten om daarover in gesprek te gaan met de betreffende zorgaanbieder. Daarbij werken de gemeenten volgens een vastgesteld handboekskader.

De lokale toegangsteams voeren op klantniveau, binnen het kader van de afgesloten contracten, de operationele inkoop en casusregie uit. Zij hebben een belangrijke rol bij het opstellen van het ondersteuningsplan, de toewijzing van zorg en de monitoring van de verleende zorg. In 2020 zijn regionale richtlijnen vastgesteld voor een eenduidige werkwijze ten aanzien van coördinatie van zorg. Dit uitgaande van 1gezin1plan1regisseur.

Als het gaat om maatschappelijk opvang en beschermd wonen (tijdelijk verblijf en ondersteuning aan personen die niet in staat zijn zelfstandig te leven als gevolg van ggz-problematiek) werken de vijf ZOU-gemeenten samen in een groter verband van Utrechtse gemeenten: de U16.

2. Probleemstelling

In onze regionale samenwerking ontbreekt een samenvattend document met inhoudelijke Wmo-beleidskaders. De beleidskaders en –uitgangspunten van de samenwerkende ZOU-gemeenten staan verspreid over verschillende documenten.

Het is goed om als ZOU de regionale kaders en uitgangspunten die gelden voor de Wmo in één document bij elkaar en in onderling verband te brengen. Net zoals dat voor de Jeugd het geval is in de Transitieagenda Jeugd. Zo'n document kan dan ook fungeren als inhoudelijke basis voor de toetsing van innovatieve voorstellen/initiatieven door aanbieders.

3. Toelichting op dit document

Aan het opstellen van dit document liggen de volgende overwegingen ten grondslag:

- Dit stuk gaat over de inhoudelijke regionale kaders waarbinnen we in onze regio de Wet maatschappelijke ondersteuning uitvoeren. Deze kaders hebben betrekking op datgene dat we gezamenlijk inkopen en/of in regionale afstemming anderszins tot beleid en uitvoering brengen.
- Dit document is inhoudelijk niet nieuw (en daarom ook niet afzonderlijk bestuurlijk vastgesteld). Het is gebaseerd op de wettekst en op vastgestelde ZOU-stukken, zoals het Programmaplan samenwerking ZOU; de Inkoopvisie 2020-2025; Transitieagenda Jeugd; en de Regiokoers Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang U16. Bij de indeling is getracht zoveel mogelijk aansluiting te vinden bij de beschrijving van de beleidskaders Jeugdwet, zoals opgenomen in de Transitie-agenda Jeugd.
- De beleidskaders zijn ook dekkend voor de gemeentelijke Wmo-taken die nog dateren van vóór de decentralisatie van taken in 2015 (hulp bij huishouden, voorzieningen wonen/rollen/vervoer, sociaal medische advisering).

4. Uitgangspunten en doelen van de Wmo

Het uitgangspunt van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 is het mogelijk maken dat mensen langer thuis kunnen blijven wonen, met behulp van het eigen netwerk en eventueel met ondersteuning van de gemeente. De Wmo is vooral bedoeld voor burgers die daarin chronische problemen ondervinden, zoals ouderen en mensen met een beperking. Gemeenten zijn verplicht om deze groepen te compenseren door het aanbieden van voorzieningen en ondersteuning. Dat kunnen sociale activiteiten zijn, een vrijwilliger die mee gaat sporten maar als het nodig is ook huishoudelijke hulp, een aanpassing aan de woning of ambulante begeleiding. Steeds meer gemeenten doen dit vanuit het kader van de positieve gezondheid en de inzet op- en begeleiding van meer eigen verantwoordelijkheid bij de inwoners zelf.

Het doel van de Wmo is om burgers te helpen, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en deel kunnen nemen aan de maatschappij.

Het begrip *maatschappelijke ondersteuning* is in de Wmo omschreven als:

- Het bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg en het vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, alsmede voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.
- Het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met een chronische, psychische of psychosociale problemen zo veel mogelijk in de eigen leefomgeving,
- Het bieden van beschermd wonen en opvang.

5. De transformatieopgaven in ZOU

De transformatieopgaven, waaraan de vijf gemeenten zich hebben gecommitteerd, zijn:

- Meer preventie, meer eigen verantwoordelijkheid, meer benutten van 'eigen kracht' en het sociale netwerk van de inwoner. Vergroten van de draagkracht van inwoners. Versterken zelfredzaamheid van inwoners.
- Inwoners naar vermogen mee laten doen, laten participeren. Daarom willen we normaliseren, ontzorgen, activeren en niet onnodig medicaliseren.
- Ondersteuning op maat en zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving. De aangeboden vormen van ondersteuning zijn veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht.
- Betere samenwerking en integrale aanpak: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur.
- Meer ruimte voor professionals, door de regeldruk serieus terug te dringen.

De vijf gemeenten hebben zich afzonderlijk en als regio ZOU de afgelopen jaren ingezet om de Wmo-dienstverlening samen met cliënten en zorgaanbieders aan te laten sluiten op bovengenoemde opgaves. Waar nodig werken we samen met zorgverzekeraars.

6. Beschermd wonen en extramuralisering GGZ

Vanaf 2022 zullen de gemeenten ook verantwoordelijk worden voor een ander onderdeel van de Wmo: Beschermd wonen. Dit is wonen en/of begeleiding voor mensen die niet in staat zijn zelfstandig te leven als gevolg van ggz-problematiek. De bedoeling is hier om te ambulantiseren: de beweging van wonen in een instelling naar wonen in de wijk met passende ondersteuning aan huis. De voorbereiding van deze decentralisatie gebeurt in samenspraak met de U16 en centrumgemeente Utrecht.

Naast de opgave van de ambulantisering Beschermd wonen loopt de extramuralisering GGZ naar aanleiding van het landelijke beleid om het aantal mensen dat verblijft in GGZ-instellingen terug te brengen. Beide opgaven liggen in lijn met de uitgangspunten van de Wmo. Hoewel ze lokaal moeten worden opgepakt met passende huisvesting, ondersteuning en voorzieningen, vindt er veel regionale afstemming plaats. Voor de Wet verplichte GGZ zijn regionaal contracten aangegaan.

7. Ambities

De regionale ambitie is om inwoners van onze gemeenten zo veel mogelijk 'gewoon' te laten leven. Dat betekent dat elke inwoner die dat nodig heeft tijdig, passende en in samenhang geboden ondersteuning krijgt om dat mogelijk te maken. Hierbij geldt: collectieve voorzieningen gaan voor individueel maatwerk; zo ambulant mogelijk en primair gericht op activering; alles passend binnen budgettaire kaders.

Deze ambities zijn grafisch verbeeld in onderstaand bollenschema.

Brondocumenten:

- Regionale Koers Inkoop Jeugdzorg en Wmo Begeleiding (2020-2025), ZOU
- Samen sterk voor inwoners, Programmaplan netwerksamenwerking ZOU
- Transformatieagenda Jeugd, ZOU
- Regiokoers Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang, U16